

Handläggare:
Inger Willner, tfn 508 33 678
Robert Lundh, tfn 508 33 638

Till
Utbildningsnämnden
2011-04-14

Yttrande över ansökningar om godkännande av huvudman för fristående förskoleklasser, fritidshem, grundskolor och grundsärskolor

Svar på remiss från Skolinspektionen.

Förvaltningens förslag till beslut

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden beslutar följande.

1. Utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande till Skolinspektionen.
2. Ärendet förklaras omedelbart justerat.

Thomas Persson
Utbildningsdirektör

Per Thorslund
Avdelningschef

Sammanfattning

Skolinspektionen har till Stockholms stad remitterat 29 ansökningar avseende godkännande som huvudman för fristående förskoleklasser, grundskolor, fritidshem och grundsärskolor från och med läsåret 2012/13. Majoriteten av ansökningarna avser grundskola eller grundskola med förskoleklass.

Utbildningsförvaltningens uppdrag är att erbjuda alla barn och ungdomar i Stockholm en god utbildning oavsett huvudman. I uppdraget ingår att barn, elever och föräldrar får goda förutsättningar att välja mellan olika alternativ när de väljer skola och utbildning. Utbildningsförvaltningen ser därför positivt på en etablering av skolor med olika inriktningar och profiler, oavsett huvudman.

Med beaktande av den i ärendet redovisade befolkningsökningen i vissa områden i de aktuella åldrarna bör förutsättningarna för etablering av fristående förskoleklasser, fritidshem, grundskolor och grundsärskolor i dessa områden vara gynnsamma.

Dock vill förvaltningen framhålla att en fortsatt etablering eller utökning av fristående skolor kan få konsekvenser för de kommunala skolorna i ytterområden som Akalla, Husby, Rinkeby, Tensta, Rågsved och Skärholmen, vilka har jämförelsevis låg befolkningstillväxt av barn i aktuella åldrar, lågt kapacitetsutnyttjande och en relativt stor elevrörlighet. De kommunala skolorna i framför allt dessa områden riskerar då att eventuellt behöva avvecklas.

Utöver vad som ovan anförts bedömer utbildningsförvaltningen att det utifrån remissunderlaget inte går att påvisa att årets ansökningar var för sig medför påtagligt negativa ekonomiska, organisatoriska och pedagogiska konsekvenser för kommunens skolväsende.

Ärendets beredning

Detta ärende har utarbetats inom avdelningen för enskilt driven och fristående verksamhet i samverkan med utbildningsförvaltningens grundskoleavdelning

Bakgrund

Ansökan om godkännande av fristående förskoleklass, fritidshem, grundskola och grundsärskola görs till Skolinspektionen. Det är Skolinspektionens uppgift att bedöma om utbildningen ger de kunskaper och färdigheter som skolan ska förmedla. Skolinspektionen ska inte bevilja rätt till bidrag om skolans verksamhet bedöms medföra påtagligt negativa följder för skolväsendet i lägeskommunen (2 kap.5 § skollagen).

Lägeskommunen ges möjlighet att yttra sig över ansökningarna. Kommunens yttrande ska i första hand innehålla en beskrivning av friskoleetableringens ekonomiska, organisatoriska och pedagogiska konsekvenser för kommunens skolväsende. Beskrivningen ska avse vilka konsekvenser som etableringen kan medföra på sikt, cirka fem år från starten. Däremot är det inte en uppgift för kommunen att bedöma om utbildningen vid den fristående skolan kommer att uppfylla de kvalitetskrav och andra förutsättningar som uppställs i skolförfattningarna.

Från och med den 1 juli 2011 är Skolinspektionen myndighet för godkännande och tillsyn av fristående fritidshem som tillhör en skolenhet. Tidigare var detta ett kommunalt åtagande.

Ansökningar

Skolinspektionen har till Stockholms stad remitterat 29 ansökningar avseende godkännande som huvudman för fristående förskoleklass, grundskola, fritidshem och grundsärskola från och med läsåret 2012/13. Majoriteten av ansökningarna, 25 stycken, avser grundskola eller grundskola med förskoleklass. En av ansökningarna avser obligatorisk grundsärskola med förskoleklass och fritidshem. 2010 uppgick antalet ansökningar till 26.

Stadens remissvar ska vara Skolinspektionen tillhanda senast den 29 april. Skolinspektionen har jämfört med tidigare år ytterligare tidigarelagt och kortat remisstiden för kommunerna när det gäller etableringar av nya fristående skolor. Syftet är att ge både de fristående och kommunala skolorna bättre förutsättningar att planera sin verksamhet.

Det totala elevantalet i sökande grundskolor i samtliga skolår är vid fullt utbyggd verksamhet 7 574 platser. Skolor med åk F-9 står för de flesta antalet platserna, 4 699 stycken. De sökande anger olika årtal mellan 2014-2021 för en fullt utbyggd verksamhet, de flesta mellan 2014-2015.

Av uppgifter från tidigare år framgår att av 36 ansökningar 2007 om att etablera fristående grundskola startade 9 skolor, år 2008 inkom 41 ansökningar och två skolor startade. Motsvarande uppgifter 2009 var 17 ansökningar, varav 7 startade och 2010 inkom 26 ansökningar, av dessa har 8 anmält att de tänker starta läsåret 2011/12. Samtliga uppgifter om etableringar avser Stockholms stad.

Organisation av grundskolan i Stockholm

I staden finns under innevarande läsår totalt 245 grundskolor. Drygt en tredjedel, 106 skolor är fristående skolor med cirka 20 procent av stockholms eleverna. Av de 106 fristående skolorna är 15 skolor med inriktning för elever i behov av särskilt stöd. Samtliga kommunala och fristående grundskolor och sarskolor och deras placering i staden samt antal elever framgår av bilagan *Att välja skola 2011*.

Val av grundskola förenklas genom den information som finns på e-tjänsten, Jämför service på www.stockholm.se.

Elevrörlighet

Inom Stockholms stad går en stor del av eleverna i andra grundskolor än de närmaste. Totalt sett går hösten 2010 i hela staden 50 procent av eleverna i sin skolpliktsbevakningsskola, 29 procent pendlar inom det egna stadsdelsområdet och 21 procent pendlar ut. I årskurserna F-3 pendlar 12 procent av eleverna över stadsdelsområdesgränserna och 35 procent av eleverna i årskurs 7-9. Av 76 500 stockholmsbarn i grundskoleålder bor en klar majoritet, 55 600 barn i ytterstaden. Knappt 4 000 av dessa pendlar till innerstadsskolor. Relativt få, drygt 400 elever, pendlar åt motsatt håll.

De fristående skolorna har totalt 19 procent av eleverna (2010), bland de elever som pendlar in till innerstaden från ytterstaden är andelen 42 procent och bland dem som pendlar åt motsatt riktning 50 procent. (Källa: USK 2010)

Beräknat antal elever i grundskolan 2011

Grundskola

Stockholms elever i Stockholms kommunala skolor	59 000
Stockholms elever i annan kommun	1 100
Stockholms elever i fristående skolor	15 400
Stockholms elever i specialskolor	300
Stockholms elever i internationella skolor	700
Elever från andra kommuner i Stockholms skolor	1 870
Totalt grundskola	78 370

Obligatorisk särskola

Stockholms elever i Stockholms skolor	675
Stockholms elever i annan kommun	40
Stockholms elever i fristående skolor	155
Elever från andra kommuner i Stockholms skolor	30
Totalt obligatorisk särskola	900

Skolbarnsomsorg

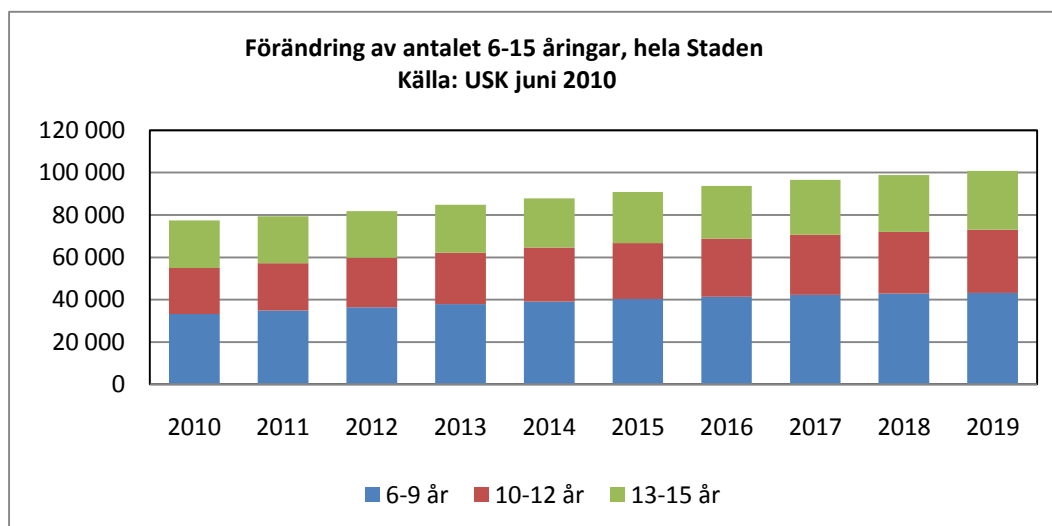
Stockholmsbarn i Stockholms skolor	25 700
Stockholmsbarn i annan kommun	200
Stockholmsbarn i enskilt driven verksamhet	6 290
Barn från andra kommuner i Stockholms skolor	220
Totalt skolbarnsomsorg	32 410

Källa: Utbildningsförvaltningens verksamhetsplan 2011

Befolkningsutveckling hela staden

Antalet yngre skolbarn, 6-9 år, har redan börjat öka och fortsätter öka från 31 700 till 43 200 under prognosperioden 2010-2019, en ökning med 11 500 barn. Barnen i åldrarna 10-12 år ökar från 21 000 till 30 000 under samma period. Antalet barn i åldrarna 13-15 år minskar med 1 000 barn fram till 2012, för att därefter öka med 5 600 barn. År 2019 beräknas 13-15 åringarna uppgå till 27 700 barn. I denna prognos tas hänsyn till planerad nybyggnation.

Prognosen är framtagen av Stockholm stads Utrednings- och Statistikkontor AB (USK). Se prognosen i diagram nedan.

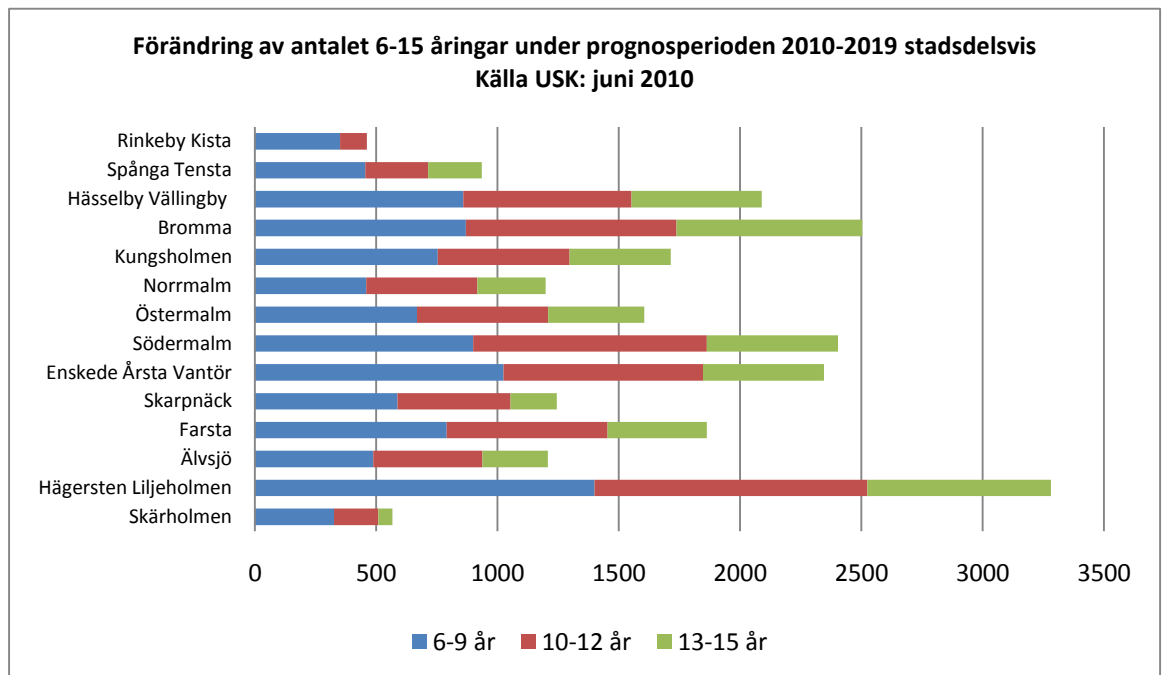

Befolkningsutveckling i de olika stadsdelarna

Skolbarnen i åldern 6-15 år ökar i alla stadsdelar under prognosperioden fram till 2019 på grund av att de som idag är i skolåldern är födda under det sena nittio-talet då födelsetalen var låga. De som kommer att vara i skolåldern i slutet på prognosperioden är den stora generation som fötts och kommer att födas under det sena 2000-talet och början av 2010-talet.

Befolkningsförändringar i delar av staden är ofta mer dramatiska än för hela staden. Stadsområdenas befolkningsstruktur präglas av bostädernas ålder och av fördelningen mellan flerbostadshus och småhus. Antalet barn beräknas öka mest i områden där nyproduktion förväntas under prognosperioden eller där nya bostäder byggts de senare åren, som i Hägersten-Liljeholmen, Bromma och på Kungsholmen. Prognosen visar att barn i åldern 6-12 år främst ökar i Hägersten-

Liljeholmen med cirka 2 500 individer fram till 2019, följt av Södermalm och Enskede-Årsta-Vantör med cirka 1 800 barn. Lägst befolkningsutveckling har Rinkeby-Kista och Skärholmen. Befolkningsutveckling per stadsdel framgår av diagram nedan.

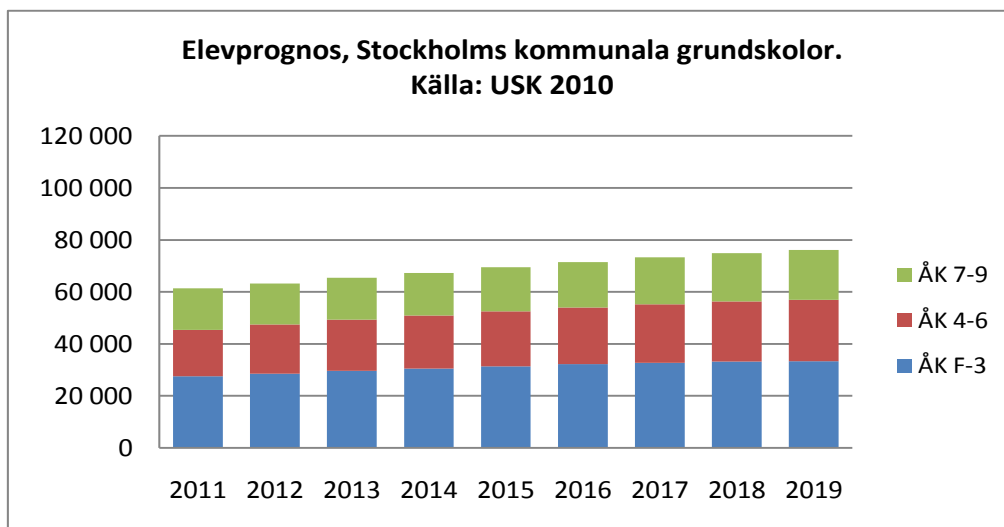
Elevantalsprognos Stockholms kommunala grundskolor

Ökningen av befolkningen i grundskoleåldern i staden slår igenom i elevantalsprognosen för de kommunala skolorna. Elevantalet beräknas öka i stadens kommunala grundskolor. Antalet elever i Stockholms kommunala grundskolor, inklusive elever från andra kommuner, uppgår till cirka 61 415 elever år 2011. År 2014 prognostiseras motsvarande elevantal till drygt 67 300 elever. Ökningen fortsätter även efter planeringsperioden, då elevantalet 2019 prognostiseras till 76 134 elever, en ökning från 2011 med 14 719 elever. I prognosen inkluderas planerad nybyggnation.

En osäkerhetsfaktor i beräknad elevantalsökning i de kommunala skolorna är tidpunkten för nybyggnation av bostäder. Andra osäkerhetsfaktorer är etablering av fristående skolor och skolors attraktivitet i en konkurrenssituation. Fristående grundskolors marknadsandelar avseende Stockholmselever bedöms av

förvaltningen fortsätta öka i samma takt som tidigare, med cirka 1 procentenhet per år.

Enligt aktuell befolkningsprognos (se sid. 5) ökar antalet personer totalt i grundskoleåldern från år 2011 till år 2019 med totalt 21 449 personer, alltså med cirka 6 730 personer fler än beräknad elevantalsökning enligt prognos nedan. Andelen särskoleelever beräknas följa befolkningsutvecklingen.

Kommunala skolors kapacitet områdesvis

Det sammantagna kapacitetsutnyttjandet av Stockholms kommunala skolor bedömdes 2010 uppgå till 90 procent. Motsvarande kapacitetsutnyttjande 2013 skulle uppgå till 96 procent. Nedan redovisas beräknad kapacitet per område fram till 2013 samt konsekvenser av planerad nybyggnation.

Kapacitetsutnyttjandet redovisas som bra i intervallet 90-105 procent, acceptabelt i intervallet 80-110 procent, lågt vid kapacitetsutnyttjande under 80 procent och högt vid kapacitetsutnyttjande över 110 procent.

Innerstaden

Södermalm prognostiseras ha ett bra kapacitetsutnyttjande. På skolnivå finns stora skillnader i kapacitetsutnyttjande. Stadsdelen Hammarby Sjöstad kommer omkring år 2017 att vara fullt utbyggt, vilket innebär sammanlagt 25 000 invånare.

Kungsholmen prognostiseras ha ett bra på gränsen till högt kapacitetsutnyttjande, men det finns betydande skillnader mellan skolor. Nybyggnationen på Västra Kungsholmen beräknas innebära att 20 000 personer bor i området 2017, att jämföra med 7 000 personer 2005. Befolkningsprognosen för Kungsholmen i sin helhet visar en ökning med 1 000 barn i grundskoleåldern fram till 2017.

Östermalm prognostiseras ha ett acceptabelt kapacitetsutnyttjande. Planering pågår för ett stort stadsutvecklingsområde med cirka 10 000 nya bostäder. De första etapperna av Norra Djurgårdsstaden omfattar cirka 5 000 nya bostäder i Hjorthagen. Ny skolkapacitet för de lägre årskurserna kommer att behövas i området.

Norrmalm prognostiseras ha ett bra kapacitetsutnyttjande. Inom Norra stationsområdet planeras för 4 000 nya lägenheter som ger förutsättningar för cirka 10 000 boende. Första etappen beräknas vara klar år 2017. Mark för skola har inte reserverats inom området, i stället kommer före detta Sveaplans gymnasium att användas som grundskola (troligtvis för de äldre årskurserna) när Stockholms universitet lämnar lokalerna. Utbildningsförvaltningen arbetar för att säkra skolkapacitet i de senare etapperna som ligger i de västliga delarna av planområdet och/eller säkerställa kapacitet i Solna.

Västerort

Akalla, Husby och Kista prognostiseras sammantaget lågt kapacitetsutnyttjande. Nybyggnation i Husbygård/Kista och begränsade möjligheter till platser i innerstaden kan höja kapacitetsutnyttjandet något. I enlighet med Kistavisionen pågår planering av 3 500 nya bostäder.

Tensta, Rinkeby och Hjulsta har idag ett acceptabelt kapacitetsutnyttjande, men prognostiseras en sänkning till lågt kapacitetsutnyttjande. Enskilda skolor prognostiseras däremot få såväl acceptabelt som bra kapacitetsutnyttjande. Erfarenheterna visar på svårigheter att prognostisera elevantalsförändringar i områden med hög in- och utflyttning. I samband med Järvalyftet planeras nya bostäder och omläggning av trafik.

Spånga prognostiseras sammantaget ett bra kapacitetsutnyttjande. I delar av Bromstens industriområde planeras en förtätning med bland annat bostäder. Därutöver sker en nybyggnation i närområdet, vilket innebär att det totala antalet lägenheter beräknas uppgå till 1 700 lägenheter. Utbyggnaden sker etappvis under en tioårsperiod. Planeringen inkluderar en skola som kan ta emot elever från de cirka 1 700 nya lägenheterna.

Annedal-Mariehäll. Byggnation har påbörjats i stadsdelen Mariehäll och ska stå färdig 2015 med cirka 2 000 nya lägenheter. En kommunal skola för årskurserna F-5 för 700 elever är redan planerad.

Hässelby prognostiseras ett kapacitetsutnyttjande som varierar mellan skolorna i området.

Vällingby prognostiseras sammantaget ett på gränsen till högt kapacitetsutnyttjande.

Bromma har ett stort antal skolor med ovanligt högt kapacitetsutnyttjande och litet antal med lågt kapacitetsutnyttjande.

Söderort

Enskede-Årsta-Vantör, Skarpnäck, Farsta, Älvsjö, Hägersten-Liljeholmen och Skärholmen. Skärholmen har i huvudsak acceptabelt, men på gränsen till lågt, kapacitetsutnyttjande. I övriga områden i Söderort varierar kapacitetsutnyttjandet mellan olika skolor. Påbörjad och planerad nybyggnation vid Telefonplan, Årstafältet och Årstadal kommer att medföra befolkningsökning och behov av ökad kapacitet.

Förvaltningens synpunkter

Skolinspektionen har jämfört med tidigare år ytterligare tidigare lagd och kortat remisstiden för kommunerna när det gäller etableringar av nya fristående skolor. Syftet är att ge både de fristående och kommunala skolorna bättre förutsättningar att planera sin verksamhet. Förvaltningen är i princip positiv till detta. Den korta remisstiden begränsar dock möjligheterna för förvaltningen att göra en grundlig bedömning och analys av konsekvenserna av etableringen och utökningen av fristående skolor.

Utbildningsförvaltningens uppdrag är att erbjuda alla barn och ungdomar i Stockholm en god utbildning oavsett huvudman. I uppdraget ingår att barn, elever och föräldrar får goda förutsättningar att välja mellan olika alternativ när de väljer skola och utbildning. Utbildningsförvaltningen ser därför positivt på en etablering av skolor med olika inriktningar och profiler, oavsett huvudman.

Ytterligare etableringar av skolor i innerstaden kan medföra brist på tillgång till idrottslokaler, vilken redan idag är begränsad.

I år har Stockholm mottagit totalt 29 ansökningar avseende godkännande som huvudman för fristående förskoleklass, grundskola, fritidshem och grundsärskola. Det totala elevantalet i sökande grundskolor i samtliga skolår är vid fullt utbyggd verksamhet 7 574 platser. De sökande anger olika årtal mellan 2014-2021 för en fullt utbyggd verksamhet, de flesta mellan 2014-2015.

Förvaltningen bedömer att det inte går att påvisa att årets ansökningar var för sig medför långtgående negativa ekonomiska, organisatoriska eller pedagogiska konsekvenser för stadens skolväsende enligt gällande lagstiftning. Med beaktande av den redovisade befolkningsökningen i vissa områden i de aktuella åldrarna bör förutsättningarna för etablering av fristående förskoleklasser, fritidshem, grundskolor och grundsärskolor i dessa områden vara gynnsamma.

Dock vill förvaltningen framhålla att en fortsatt etablering eller utökning av fristående skolor kan få konsekvenser för de kommunala skolorna i ytterområden som Akalla, Husby, Rinkeby, Tensta, Rågsved och Skärholmen, vilka har jämförelsevis låg befolkningstillväxt av barn i aktuella åldrar, lågt kapacitetsutnyttjande och en relativt stor elevrörlighet. De kommunala skolorna i framför allt dessa områden riskerar att behöva avvecklas.

Förvaltningens förslag

Utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande till Skolinspektionen. Ärendet förklaras omedelbart justerat.

Bilagor

1. Sammanställning av ansökningar med skolstart tidigast hösten 2012.
2. Sammanställning av samtliga grundskolor i Stockholm – *Att välja skola* (endast till Skolinspektionen).